

Adresseliste

Trondheim, 13.03.2015

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2015/1430

Saksbehandler:
Susanne Hanssen

Ekstraordinært uttak av jerv i deler av region 1 - Sogn og Fjordane

Miljødirektoratet viser eget vedtak 27. januar 2015 om ekstraordinært uttak av jerv i deler av region 1. Det ble gjort forsøk på felling av jerv i regi av Statens naturoppsyn men ingen dyr ble felt. Videre vises det til e-post fra Sogn og Fjordane bondelag 10. februar 2015 som på vegne av beitenæringen i Oppland og beitenæringen i Sogn og Fjordane fremmer krav om uttak av jerv.

Med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, iverksetter Miljødirektoratet av eget tiltak felling av 1 jerv innenfor deler av region 1 (Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane). Direktoratet v/Statens naturoppsyn er ansvarlig for gjennomføring av fellingsforsøket. Det ekstraordinære uttaket gjennomføres for å forhindre skade på husdyr.

Bakgrunn

Stortinget har fastsatt et nasjonalt mål om 39 årlige ynglinger av jerv. De tre siste årene (2012-2014) er det registrert henholdsvis 68, 44 og 52 ynglinger av jerv på landsbasis.

Etter naturmangfoldloven er jerv fredet. Det er likevel mulig å felle jerv med hjemmel i unntaksbestemmelsene i naturmangfoldloven, herunder § 18 første ledd b), for blant annet å forhindre skade på husdyr eller tamrein.

Jerveskadene har økt betydelig i Sogn og Fjordane i 2014, sett i forhold til året før. I 2013 ble det registrert 17 dokumenterte og antatte jerveskader i Sogn og Fjordane, og totalt ble det erstattet 297 sau og lam som tapt til jerv. I 2014 ble det dokumentert 107 sau eller lam tatt av jerv. De aller fleste skadene er registrert i Årdal (64), Lærdal (20) og Luster (19) kommuner, i tillegg er 4 sau og lam dokumentert drept av jerv i Stryn kommune. I 2014 ble det erstattet 887 sau og lam som tapt til jerv.

Hensynet til levedyktig næringsvirksomhet i landbruket, samt hensynet til bosetting og livskvalitet i områder med rovvilt, medfører at forvaltningen ikke kan legges opp på en slik

måte at det overordnede hensynet til rovvilt alene kan tillegges vekt. Forvaltningen må derfor være differensiert. Det innebærer at bruken av ulike tiltak og virkemidler må legges opp på en måte som så langt det er mulig differensierer mellom de ulike interesser i ulike geografiske områder. Det er likevel et generelt vilkår at tillatelse til felling bare kan gis dersom fellingen ikke vil være skadelig for bestandens overlevelse.

Lovgrunnlaget

Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) og forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) danner den juridiske rammen for direktoratets beslutning i saken.

Formålet i naturmangfoldloven (§ 1) lyder:

«Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.»

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene og deres genetiske mangfold blir ivarettatt på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal likevel avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på en annen måte eller i et annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært det eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften og gjennom den regionale forvaltningsplanen for rovvilt i region 1.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Naturmangfoldloven §§ 8 til 10 og § 12 er omtalt senere i vedtaket. Naturmangfoldloven § 11 gjelder kostnadene ved miljøforringelse. Vedtaket gjelder ekstraordinært uttak av jerv og det er ikke aktuelt å stille fordyrende vilkår i vedtaket. Miljødirektoratet anser derfor ikke § 11 som relevant i saken.

Direktoratet legger til grunn at denne beslutningen blant annet bygger på kunnskap om jervens bestandssituasjon. Utgangspunktet for beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet er at beslutningsgrunnlaget skal være best mulig, jf. naturmangfoldloven § 8.

Det vises til naturmangfoldloven § 18 første ledd b) og § 77, jf. rovviltforskriften § 13, jf. §§ 1 og 3, der det fremgår:

Naturmangfoldloven § 18 (annet uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk etter vurdering av myndighetene):

Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse-innlandsfisk (...)

b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk vann eller annen eiendom, (...)

Vedtak etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Myndigheten etter loven kan av eget tiltak iverksette uttak med formål som nevnt i første ledd bokstav a til d og g, jf. annet ledd. Uttaket regnes ikke som enkeltvedtak, og kan om nødvendig skje på annens eiendom, Kongen kan gi nærmere forskrift om slikt uttak. (...)

Rovviltforskriften § 1 (Formål):

Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter.

Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning.

Rovviltforskriften § 3 (Nasjonale bestandsmål og bestandsovervåking):

I Norge skal det årlig være 65 ynglinger av gaupe, 39 ynglinger av jerv og 13 ynglinger av bjørn. (...)

Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt skal gi data om status og utvikling i rovviltbestandene, herunder også beskrive det antall årlige ynglinger som er dokumentert i regionene. Metodikk, datagrunnlag og resultater skal være offentlig tilgjengelig.

Rovviltforskriften § 13 (Miljødirektoratet - tidligere Direktoratet for naturforvaltning sin myndighet til å fatte vedtak om felling og jakt):

Direktoratet for naturforvaltning kan fatte vedtak om skadefelling, kvote for betinget skadefelling, kvote for lisensfelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv eller kvotejakt for gaupe av eget tiltak eller etter søknad. Direktoratet kan fatte slike vedtak også der bestanden ligger under det fastsatte bestandsmålet for en region eller for landet. Det er et vilkår at slik felling eller jakt ikke er skadelig for bestandens overlevelse. Dessuten er det et vilkår at det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, jf. forskriften § 1 og § 6. (...)

Det nasjonale bestandsmålet for jerv er etter behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003-2004) fastsatt til 39 årlige ynglinger, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004) og rovviltforskriften § 3. Det nasjonale bestandsmålet på jerv er videre fordelt på 5 av 8 forvaltningsregioner for rovvilt, jf. rovviltforskriften § 4. I region 1 er det ikke mål om ynglinger av jerv.

Miljødirektoratets vurdering

Generelt:

Direktoratet viser til Representantforslag 163 S (2010-2011), og Stortingets behandling av dette den 17. juni 2011 hvor det ble inngått et nytt enstemmig rovviltforlik. Av rovviltforliket i 2011 fremgår det innledningsvis at norsk rovviltforvaltning fremdeles skal skje innenfor rammen av bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne, Bernkonvensjonen og den todelte målsettingen etter rovviltforliket av 2004, og den videre oppfølging av dette.

I representantforslag 163 S (2010-2011) punkt 2.2.4 heter det:

I de tilfeller der lisensfelling ikke gir tilfredsstillende uttelling, skal miljøforvaltningen så langt det er mulig sørge for at resterende kvote tas ut i de områdene lisensfellingskvote er gitt. Uttak i det som av rovviltnemndene er definert som prioriterte beiteområder i de enkelte regionene blir prioritert.

2.2.5 Direktoratet for naturforvaltning har myndighet til å fatte vedtak om hvordan og hvor ekstraordinære uttak skal igangsettes for så langt som mulig å få tatt ut resterende lisensfellingskvote. Dette skal skje etter drøfting med rovviltnemndene. Rovviltnemndene skal også selv kunne ta initiativ til en slik drøfting.

Videre om jerv:

Når det gjelder jerv, konstateres det at lisensfelling per i dag ikke fungerer tilfredsstillende. Det skal fortsatt være målsetting om at lisensfelling skal bli hovedvirkemiddelet i bestandsreguleringen av jerv, slik at ekstraordinære uttak av ynglelokaliteter over tid kan reduseres til et minimum.

Uttak av jerv gjennomført av miljøforvaltningen skal så langt det er mulig gjennomføres under lisensfellingsperioden, men likevel slik at uttak gjennomføres på en kostnadseffektiv måte.

Når direktoratet skal vurdere behovet for ekstraordinære uttak, vurderes hovedsakelig skadehistorikken/skadepotensialet i de ulike områdene, samt de føringer som er lagt i regional forvaltningsplan i forhold til den differensierte forvaltningen av jerv. Videre gjøres det vurderinger knyttet til bestandstall og felling av jerv siste år.

Politiske og forvaltningsmessige rammevilkår:

Det nasjonale bestandsmålet for jerv er etter behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003-2004) fastsatt til 39 årlige ynglinger, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004) og rovviltforskriften § 3.

Det nasjonale bestandsmålet på jerv er videre fordelt på fem av åtte forvaltningsregioner for rovvilt, jf. rovviltforskriften § 4. I region 1 - Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane er det ingen nasjonale mål om ynglinger av jerv. Dette betyr at felling av rovvilt

som virkemiddel for å redusere tap vil være viktigere i denne regionen enn i regioner med nasjonale mål om ynglinger av jerv.

Direktoratet legger til grunn at det nasjonale bestandsmålet på jerv er fordelt på ulike forvaltningsregioner, og at de hensyn som er nedfelt i naturmangfoldloven § 12 er ivarettatt. Dette innebærer at avgrensingen av regioner med eller uten mål om ynglinger av jerv er foretatt ut fra en samlet vurdering, og forventes å gi de beste samfunnsmessige resultater.

Om bestandssituasjonen og overvåking av jerv:

Offentlige avgjørelser som kan få følger for naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon samt effekt av påvirkning, jf. naturmangfoldloven § 8. Føre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, kommer til bruk i situasjoner hvor en ikke har tilstrekkelig kunnskap tilgjengelig. Etter direktoratets syn er ikke dette tilfelle i denne saken.

Direktoratet vil vise til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3. Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt, og Rovdata er den sentrale leverandøren av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd. Rapporteringsfristen for overvåking av jerv er 1. oktober hvert år.

NINA rapport 1086 gir den siste oppdaterte oversikten over antall verifiserte ynglinger av jerv i hver region, og for hele landet. Årene 2012-2014 er det verifisert henholdsvis 68 og 44 og 52 ynglinger av jerv på landsbasis. Direktoratet konstaterer at antall ynglinger er høyere enn det nasjonale bestandsmålet på 39 årlige ynglinger av jerv. Av de 52 ynglingene i 2014 ble det gjennomført hiuttak i 12 tilfeller, slik at netto antall ynglinger før beitesesongen 2014 var meget nær bestandsmålet på 39 ynglinger.

De tre siste årene er det registrert 1 yngling av jerv innenfor region 1. Denne ynglingen ble registrert i 2012 og det ble gjennomført hiuttak 1. mai 2012 hvor en tisper og to unger ble avlivet.

Avgang av jerv i region 1 siste år:

Kjent avgang av jerv i regionen fra mars 2014 til d.d. er på tre dyr, hvorav en tisper og to hannjerver. En tisper ble felt i Luster kommune og en hannjerv ble felt i Sogndal gjennom ekstraordinære uttak i regi av SNO våren 2014. Rovviltnemnda i region 1 fastsatte en lisensfellingskvote for jerv i 2014/2015 på totalt ti dyr. Lisensfellingsperioden pågikk fram til 15. februar 2015. Ingen jerv ble felt.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen jervebestanden utsettes for, jf. naturmangfoldloven § 10. Rovdata beskriver den genetiske situasjonen for jerv i Sør-Norge som utfordrende, grunnet liten utveksling av individer fra nordøst til områdene vest for Østerdalen. Utover enkelte påkjørsler og predasjon skjer avgangen av jerv i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling, slik at miljøforvaltningen i stor grad har

oversikt over den samlede belastningen. Direktoratet vurderer at et slikt uttak i henhold til denne beslutning ikke vil sette jervebestandens overlevelse i fare.

Regional forvaltningsplan i region 1:

I forvaltningsplanen beskriver nemnda at det ikke er bestandsmål for rovpattedyr i regionen, og at felling derfor er viktigste forebyggende tiltak.

Direktoratet viser videre til rovviltforliket i 2011, hvor det påpekes at soneinndelingen må forvaltes tydelig. I prioriterte beiteområder skal uttak av dyr som gjør skade på beitedyr gjøres raskt, og i slike områder skal miljøforvaltningen i større grad enn i dag bidra til å effektivisere slikt uttak, uavhengig av om bestandsmålet er nådd. I prioriterte rovviltområder skal saueproduksjon og andre produksjoner basert på utmarksbeite tilpasses gjennom forebyggende tiltak og omstilling, med utgangspunkt i forekomsten av rovvilt i beiteområdet.

Direktoratet konstaterer at lisensfelling som virkemiddel for å regulere bestanden av jerv i enkelte områder over flere år ikke har gitt det ønskede resultat. På bakgrunn av dette vurderer direktoratet det som nødvendig å gjennomføre ekstraordinært uttak av jerv i løpet av vinteren 2015. Dette gjennomføres i prioriterte områder med kroniske skader på sau og/eller tamrein. Direktoratet vurderer det som hensiktsmessig å iverksette felling av enkeltindivider straks innenfor det aktuelle området for å sikre den ønskede måloppnåelsen. Direktoratet har gjort en vurdering og prioritering på områder og antall jerv som kan tas ut. Disse prioriteringene kan endres fortløpende i løpet av våren på bakgrunn av resultater fra overvåkingsarbeidet.

Konklusjon

På bakgrunn av en helhetsvurdering av situasjonen pr. d.d. vurderer direktoratet at det ikke foreligger noen annen tilfredsstillende løsning i det aktuelle området enn felling av jerv. Et slikt uttak vurderes ikke å være til skade for jervebestandens overlevelse, eller for å komme i konflikt med det nasjonale bestandsmålet for jerv, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004) og rovviltforskriften §§ 3 og 4. Rovviltnemnda i region 1 har i sin innstilling til direktoratet kommet med tilråding om ekstraordinært uttak av jerv.

Ut fra vurderingene ovenfor, og med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, iverksetter direktoratet av eget tiltak felling av inntil 1 jerv innenfor nærmere avgrenset område i region 1 i Sogn og Fjordane. Det ekstraordinære uttaket gjennomføres for å forhindre skade på husdyr. Forsøk på felling rettes mot områder med verifiserte jerveskader på sau innenfor fellingsområdet.

Følgende vilkår er knyttet til iverksettelse av felling:

1. Fellingsområde Indre Sogn med følgende områdeavgrensning:

Avgrensning i sør er Sognefjorden, deler av Balestrand kommune øst for Fjærlandsfjorden, Leikanger og Sogndal kommune øst for Fjærlandsfjorden og riksveg 5, Årdal kommune, Luster kommune og Lærdal kommune.

2. Miljødirektoratet v/Statens naturoppsyn er ansvarlig for gjennomføring av fellingsforsøket. Fellingsforsøket gjennomføres i tråd med fastsatt instruks for det statlige fellingslaget ved uttak av vilt.

3. Vedtaket gjelder i tidsrommet **14. mars 2015 - 27. mars 2015**.

4. Miljødirektoratet kan til enhver tid trekke tilbake adgang til felling.

Ved fellingsforsøk skal Miljødirektoratet og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane informeres.

Dersom yngling påvises i området hvor forsøk på felling av enkeltdyr pågår, skal direktoratet varsles for å gjøre en vurdering av om tillatelse til felling av enkeltdyr skal endres til uttak og avliving av årsunge(r) og evt. mordyr fra ynglehi.

Miljødirektoratet viser til at dette er en beslutning om uttak av eget tiltak, og forvaltningslovens klageregler kommer ikke til anvendelse, jf naturmangfoldloven § 18, tredje ledd.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Terje Bø
seksjonsleder

Susanne Hanssen
seniorrådgiver

Kopi til:

Rovviltneemnda i region 1 v/ Fylkesmannen i Sogn og Fjordane	Njøsavegen 2	6863	Leikanger
Balestrand kommune	Rådhuset	6898	Balestrand
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane	Njøsavegen 2	6863	Leikanger
Klima- og miljødepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	OSLO
Sogn og Fjordane politidistrikt	Postboks 85	6901	FLORØ
Lærdal kommune	Boks 83	6886	Lærdal
Årdal kommune	Statsråd Evensensveg 4-6	6885	ÅRDALSTANGEN
Luster kommune	Rådhuset	6868	Gaupne
Sogndal kommune	Postboks 153	6851	Sogndal
Sogn og Fjordane bondelag			
Leikanger kommune	Skrivarvegen 7	6863	LEIKANGER